

PROCESNOTA

Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen (ECA)

Aangepast naar aanleiding van de vaststelling van het ontwerp voorkeursbesluit door de
Vlaamse Regering
versie 17 mei 2019

Versiebeheer

versie	Datum	opmerking
1	15 juli 2016	Opgemaakt naar aanleiding van de startbeslissing van de Vlaamse Regering.
2	7 oktober 2016	Naar aanleiding van de start van de onderzoeksfase en het aantreden van de voorzitter task force werd de procesnota aangepast.
3	9 december 2016	Aangepast naar aanleiding van start publieksraadpleging Alternatievenonderzoeksnota
4	13 maart 2017	<p>Gewijzigd naar aanleiding van de geactualiseerde alternatievenonderzoeksnota (AON) en de verwerking van de reacties en adviezen uit de raadpleging en adviesvraag.</p> <p>Het eerste hoofdstuk en deel 2.2 over het voorgenomen onderzoek werden grotendeels geschrapt. Alle inhoudelijke info bevindt zich in de geactualiseerde AON.</p> <p>In de andere hoofdstukken werd de info over de reeds gezette stappen (goedkeuring startbeslissing, infomomenten...) toegevoegd.</p> <p>In deel 2.1 werden een aantal actoren toegevoegd.</p>
5	17 januari 2018	Gewijzigd naar aanleiding van de bekendmaking van de ontwerprapporten van het geïntegreerd onderzoek.
6	6 juli 2018	Gewijzigd naar aanleiding van de bekendmaking van de tussennota
7	17 mei 2019	Gewijzigd naar aanleiding van de vaststelling van het ontwerp voorkeursbesluit door de Vlaamse Regering

HOOFDSTUK 1: ALGEMENE INLEIDING	5
Opzet van de procesnota.....	5
Doelstelling van de procesnota.....	5
HOOFDSTUK 2: PROJECTNOODZAAK EN PROJECTDOELSTELLINGEN.....	6
2.1. Noodzaak van het project.....	6
a. Bijkomende containerbehandelingscapaciteit.....	6
b. Ruimte voor ontwikkeling van industriële en logistieke activiteiten.....	7
c. Multimodale ontsluiting tot aan het hoofdnet	8
2.2 Doelstellingen en afbakening van het project	8
2.3. Wat houdt de procesaanpak van de complexe projecten in?	8
2.4. Waarom kiezen voor de procesaanpak van de complexe projecten?	9
HOOFDSTUK 3: VOORSTEL VAN AANPAK	10
3.1. Inleiding	10
3.2. Voorgenomen onderzoek	10
3.3. Onderlinge afstemming van het te voeren onderzoek.....	11
3.4. Project-risicomanagement.....	12
HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE- EN PARTICIPATIETRAJECT	14
4.1. Stakeholdersanalyse.....	14
a. Krachtenveldanalyse	14
b. Overzicht actoren.....	14
4.2. Voorstel van projectstructuur	16
a. Task force als stuurgroep	16
b. Programmateam.....	17
c. Actorenoverleg.....	18
4.3. Voorstel van communicatie en participatieaanpak	19
a. Informeren	19
b. Participeren.....	19
4.4. Communicatie en participatieaanpak per fase	20
a. Verkenningsfase.....	20
b. Onderzoeksfase.....	21
4.5 Vooropgestelde timing	22

HOOFDSTUK 5: FINANCIËLE AFSPRAKEN	24
5.1. Raming van de middelen met betrekking tot het proces	24
5.2. Raming van de middelen met betrekking tot de uitvoering (een globale inschatting)	24
5.3. Onderzoek naar financieringsmogelijkheden	24

Hoofdstuk 1: Algemene inleiding

Opzet van de procesnota

Voorliggende procesnota ondersteunt het proces van het project '**realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen**' in het kader van het decreet complexe projecten.

Doelstelling van de procesnota

Voorliggende procesnota is een informatief document, geen beslissingsinstrument. De doelstelling van de nota is:

- Het verschaffen van informatie aan alle betrokken stakeholders (adviesinstanties, burgers, actiegroepen, bedrijven, overheden) over de doelstelling en noodzaak van het project.
- Informatie geven over de procesaanpak.
- Duidelijk weergeven hoe en wanneer inspraak kan worden geleverd en op welke plaatsen de informatie digitaal en analoog beschikbaar is.

De procesnota is een evolutief document dat tijdens de loop van het proces steeds geactualiseerd wordt. Zo blijft iedereen op de hoogte van de meest recente stand van zaken van het project. De procesnota is continu raadpleegbaar op de websites www.complexeprojecten.be en www.extracontainercapaciteitantwerpen.be

De partners engageren zich om een kwalitatieve invulling te geven aan de acties uit de procesnota. De niet of laattijdige uitvoering creëert geen rechtsgrond voor latere procedures. Het voorkeurs- en projectbesluit zijn wel beslissingen die rechtsgevolgen creëren.

In dit eerste hoofdstuk wordt een algemene inleiding gegeven.

In een tweede hoofdstuk wordt de doelstelling van het project weergegeven. Waarom wordt de procesaanpak complexe projecten voorgesteld en wat houdt die procesaanpak in?

Een derde hoofdstuk gaat dieper in op de noodzakelijke onderzoeken die onderdeel uitmaken van het studiewerk. Een tweede luik van dit hoofdstuk betreft het stakeholdersonderzoek. Opgelijst wordt welke stakeholders actief betrokken worden tijdens de loop van het proces. Belangrijk is ook te weten in welke fase en op welke manier dit gebeurt. In een derde luik wordt een processtructuur opgebouwd. Een projectleider wordt aangeduid die het project effectief zal leiden gedurende de hele looptijd en er wordt omschreven wie hem daarbij ondersteunt binnen het programmateam. Uiteindelijk zal dit leiden tot een processchema dat verduidelijkt welke de tijdshorizon is en wanneer besluitvorming gepland is.

In het vierde hoofdstuk wordt de focus gelegd op het geplande communicatie- en participatietraject. Hoe zult u als belangenactor gedurende de loop van het proces op de hoogte worden gehouden? Welke inspraakmomenten zijn er?

Wanneer de processtructuur is opgebouwd en de tijdslijn uitgezet zal ook duidelijk worden of er financiële afspraken moeten worden gemaakt of bevoegdheden gedelegeerd moeten worden. Dit wordt vastgelegd in een vijfde hoofdstuk.

Hoofdstuk 2: Projectnoodzaak en projectdoelstellingen

2.1. Noodzaak van het project

a. Bijkomende containerbehandelingscapaciteit

In de afgelopen drie decennia kende de maritieme overslag in de haven van Antwerpen een sterke groei. Het overslagvolume steeg van 82 miljoen ton in 1980 tot meer dan 235 miljoen in 2018. De containeroverslag vertegenwoordigde in 2018 meer dan de helft van het overslagvolume in de haven van Antwerpen, en bijna 85% van de groei van het overslagvolume sinds 1980. Het marktaandeel van Antwerpen in de containeroverslag van de havens van de Hamburg-Le Havre range nam over de beschouwde periode toe van 15% naar 23,9% in 2015 (gemeten in twintig voet containers of TEU).

Ter verklaring van deze evolutie wordt vaak verwezen naar het lading-genererend karakter van de haven van Antwerpen. Dit betekent dat de bedrijven in het havengebied zelf veel goederenstromen opwekken. In combinatie met de centrale ligging in Europa en de connectiviteit met het achterland vormt het creëren van goederenstromen door de industrie gevestigd in het havengebied het geheim van het succes van de haven Antwerpen. De aanwezigheid van cargo die vervoerd moet worden, trekt scheepvaartlijnen aan. Er bestaat een unieke synergie tussen goederenoverslag, logistiek en industrie. Binnen de Vlaamse economie vervult Antwerpen de rol van een uniek platform. Meer dan 61.000 directe banen en 82.000 indirecte banen zijn in verband te brengen met de havenactiviteit. Dit is circa 6% van de Vlaamse werkgelegenheid en circa 8% van het Vlaamse bruto binnenlands product.

De aanwezigheid van industrie in het havengebied, die lading genereert en lading aantrekt, biedt de containerrederijen een interessante uitvalsbasis. Havens waar dit lading genererend vermogen niet of in mindere mate aanwezig is, kunnen in moeilijkheden komen en containerlijnen verliezen. Het vermogen van een havengebied om zelf lading te genereren is een belangrijk aspect bij de keuze van een aanloophaven. De reders en verladers ("de markt") kiezen welke havens zij wensen te gebruiken. Dit blijkt in Noordwest-Europa bij voorkeur de havens Rotterdam, Antwerpen of Hamburg te zijn.

Op macro-economisch vlak blijkt de vraag naar containerbehandelingscapaciteit verband te houden met de economische activiteit in het achterland van de haven. Uit historisch onderzoek blijkt dat het bruto binnenlands product (BBP) als maatstaf van de economische activiteit evolueert samen met het containeroverslagvolume. Beiden zijn gecorreleerd, met in het verleden bovendien een sterk multiplicatoreffect. De groei van het bruto binnenlands product in het achterland bepaalt de groeivoet van de containeroverslag in de zeehavens. Daarom wordt bij het prognosticeren van de overslag vaak gebruik gemaakt van de voorziene ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Om een bepaalde bandbreedte te kunnen uitwerken, wordt normaliter ook met verschillende groeiscenario's gewerkt (sterke versus zwakke groei). Omdat gepubliceerde scenario's voor de containeroverslag niet beschikbaar zijn, werden in voorbereidend onderzoek prognoses gemaakt (zie figuur).. Aannames laten zich daarbij niet vermijden.

Scenario	2017-2025	2025-2035	2035-2050
Laag	3,0	1,5	1,0
Midden	3,8	1,9	1,25
Hoog	4,4	2,2	1,5

Figuur 5. Jaarlijkse verwachte groei van het containeroverslagvolume in de Hamburg-Le Havrerange

Bron: Royal Haskoning DHV & Rebel (2015) *Maatschappelijke afweging van verschillende invullingsscenario's voor de Ontwikkelingszone Saeftinghe, deel 2, blz. 67* (uitgevoerd in opdracht van het Havenbedrijf Antwerpen en de Maatschappij Linkerscheldeover).

De afgelopen vijf jaar bedroeg de lineaire groei in de containeroverslag in Noord-Europa +1,37% per jaar. In Antwerpen ging het om 3,14% per jaar. Hiermee is Antwerpen de afgelopen jaren de sterkste groeier binnen de Hamburg-Le Havre range. De investeringen qua nautische toegankelijkheid werpen hun vruchten af. Antwerpen heeft kunnen inspelen op de schaalvergroting van de scheepvaart. Ook een volgehouden marketinginspanning in het Verre Oosten leverde resultaten op. Antwerpen slaagde erin een groter deel van de nog steeds belangrijke Aziatische handel binnen te halen. Het groeiend marktaandeel van Antwerpen in de handel tussen Europa en het Verre Oosten is veelbelovend. Voor de verdere toekomst zijn voorspellingen minder nauwkeurig. Indien de trafiek voor 2016 als basis gebruikt wordt, wordt tegen 2030 een capaciteitsvraag voorspeld tussen 12,9 en 15,1 miljoen TEU (maritieme trafieken), overeenstemmend met een totale capaciteitsvraag (maritiem + binnenvaart) van 16,3 à 19,6 miljoen TEU.

b. Ruimte voor ontwikkeling van industriële en logistieke activiteiten

De haven van Antwerpen is naast een maritieme hub ook een belangrijke industriële en/of logistieke cluster. De elkaar versterkende mix tussen goederenbehandeling-logistiek-industrie maakt Antwerpen uniek en voegt zeer veel waarde toe aan het havencomplex. De onderlinge verwevenheid tussen de pijlers van deze drie-eenheid is zeer groot. Zo voeden de maritieme goederenstromen de havenindustrie, wat deze een belangrijk locatievoordeel oplevert. Anderzijds genereert de industriële cluster veel lading hetgeen de hub functie van de Antwerpse haven aanzienlijk versterkt. Het uitzonderlijke evenwicht tussen import- en exportstromen is hiervan mede een gevolg –iets wat concurrenten van de haven van Antwerpen benijden. Overdekte magazijnruimtes, die in de haven van Antwerpen in talrijke mate aanwezig zijn, worden in het kader van Industrie 4.0 fabrieken van de toekomst genoemd. Het industrieel-logistieke weefsel op het havenplatform is bovendien ook onderling zeer sterk verweven en geïntegreerd. De ontwikkeling van nieuwe containerbehandelingscapaciteit kan om deze redenen niet los gezien worden van en biedt nieuwe kansen voor de verdere uitbouw van de industriële en/of logistieke activiteiten op het Antwerpse havenplatform.

c. Multimodale ontsluiting tot aan het hoofdnet

Derde en laatste onderdeel van het complex project is de multimodale ontsluiting tot aan het hoofdnet. Dit betreft zowel het wegennet, waterwegennet als het spoorwegennet. De ontwikkeling van nieuwe containerbehandelingscapaciteit gaat gepaard of veronderstelt immers ook de aansluiting van deze nieuwe terminals (en industrieel/logistieke terreinen) aan de verschillende bestaande verkeersnetten. Aan de landzijde wordt concreet gedacht aan een spoorontsluiting. Deze bestaat niet alleen uit de aansluiting op het bovenliggende spoorwegennetwerk, maar ook uit wacht- en rangeerbundels en overslagfaciliteiten op de terminals in kwestie. Naast een spoorontsluiting ligt uiteraard ook een aantakking op het hoofdwegennet voor de hand. Wat de waterzijde betreft, wordt in eerste instantie gedacht aan capaciteit voor het behandelen van binnenvaartrafieken.

2.2 Doelstellingen en afbakening van het project

Dit project heeft als doelstelling de realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen, om de verwachte groei tot 2030 te kunnen accommoderen, van de daarmee samenhangende ontwikkeling van industriële gronden en van de multimodale aansluiting tot aan het hoofdnet.

2.3. Wat houdt de procesaanpak van de complexe projecten in?

De procesaanpak is gebaseerd op de procedure die in het decreet complexe projecten van 25 april 2014 werd uitgetekend, en omvat vier fases (verkenningfase, onderzoekfase, uitwerkingsfase en uitvoeringsfase) met drie beslismomenten (startbeslissing, voorkeursbesluit en projectbesluit) en twee openbare onderzoeken (ter voorbereiding van het voorkeurs- en projectbesluit) (zie ook hoofdstuk 6). De onderzoeken en procedures verlopen op een geïntegreerde manier. De nieuwe aanpak betreft een werkwijze die steunt op participatie, openheid en overleg. Deze nieuwe aanpak beoogt een efficiënt en kwaliteitsvol proces, dat gericht is op de realisatie van een complex project binnen een aanvaardbare termijn en met een maximum draagvlak.

De nieuwe procesaanpak beoogt een efficiënt en kwalitatief proces met aandacht voor zes cruciale principes:

- Open communicatie;
- Participatie;
- Maatwerk;
- Oplossingsgericht samenwerken;
- Geïntegreerde aanpak;
- Procesregie in handen van de actoren.

Een gedetailleerd schematisch overzicht van de opeenvolgende processtappen kan worden teruggevonden op de website www.complexeprojecten.be

2.4. Waarom kiezen voor de procesaanpak van de complexe projecten?

De procesaanpak van complexe projecten heeft een belangrijke meerwaarde voor dergelijk grootschalig project. Door de nieuwe geïntegreerde methodiek van het werken met een alternatievenonderzoeksnota en een voorkeursbesluit, zal in eerste instantie het op strategisch niveau gekozen alternatief, vastgeklit worden. Dit alternatief zal ook reeds een actieprogramma omvatten met het flankerend beleid. Het projectbesluit zal het gekozen alternatief en flankerend beleid verder uitdiepen op uitvoeringsniveau.

In het proces zijn zeer veel actoren betrokken (zie verder). De procesaanpak van complexe projecten heeft op vlak van participatie een meerwaarde. Van bij het begin worden actoren betrokken in de wijze waarop het project uitvoering krijgt. Zowel in de onderzoeksfase als in de uitwerkingsfase zijn informatierondes en formele inspraakmomenten voorzien.

Hoofdstuk 3: Voorstel van aanpak

3.1. Inleiding

Dit hoofdstuk geeft in grote lijnen een voorstel van aanpak van het project. Dit voorstel is tijdens de verkenningsfase van het complex project uitgewerkt.

De Vlaamse Regering start een complex project voor de realisatie van bijkomende containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen. Het is bekend dat de Vlaamse Regering de voorbije jaren al een aantal beslissingen genomen heeft over de verdere ontwikkeling van het havengebied Antwerpen en de containerbehandelingscapaciteit in de Ontwikkelingszone Saeftinghe (een zone ten noordwesten van het Deurganckdok, ter hoogte van Doel, waar nieuwe havenuitbreiding mogelijk is):

- In 2009 koos de VR voor het “Maatschappelijk Meest Haalbare Alternatief” voor de ontwikkeling van de haven van Antwerpen. Dit werd vertaald in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening van de haven van Antwerpen, definitief vastgesteld door de Vlaamse Regering in april 2013. De regering keurde toen ook een actieprogramma “ontwikkeling havengebied Antwerpen” (OHA) goed, waarin alle milderende en compenserende maatregelen opgenomen zijn, op het vlak van landbouw, natuur, erfgoed, recreatie, mobiliteit, luchtkwaliteit, geluid, enzovoort. Nadat de Raad van State een deel van het GRUP geschorst had, besliste de regering voor het geschorste deel het GRUP in te trekken en opnieuw vast te stellen (GRUP havenontwikkeling Linkeroever, oktober 2014).
- Specifiek voor containerbehandelingscapaciteit besliste de Vlaamse Regering in juli 2015 om de voorbereiding van de bouw van eerste fase van een Saeftinghedok verder te zetten, waarbij ze de opdracht gaf om onder meer de milieueffecten, de mobiliteitsaspecten en de financieringsmogelijkheden verder te onderzoeken.

Die voorgeschiedenis van beslissingen van de Vlaamse Regering heeft als gevolg dat het voorliggende complex project niet van een wit blad startte. Concreet is één van de alternatieven om invulling te geven aan de doelstelling van het complex project al gedetailleerd onderzocht (Saeftinghedok eerste fase). Er zijn de twee hoger vermelde GRUPs. En er zijn de gedeeltelijke vernietigingen van deze GRUPs door de Raad van State in 2016 en 2017.

3.2. Voorgenomen onderzoek

Het algemene doel van het onderzoek is om de beste oplossing te filteren uit de beschikbare mogelijkheden. Daarvoor worden de verschillende oplossingen op een geïntegreerde manier onderzocht en afgewogen, waarbij verschillende deelonderzoeken – gekaderd binnen een participatietraject – de uiteindelijke keuze mee onderbouwen.

Bij de start van de onderzoeksfase werd een alternatievenonderzoeksnota opgemaakt. In de alternatievenonderzoeksnota werd rekening gehouden met mogelijke gevolgen van de toekomstige aanleg van bijkomende containerbehandelingscapaciteit, voor mens en milieu. Deze nota geeft een beschrijving van de doelstellingen en de geografische werkingssfeer van het complex project en

bepaalt de reikwijdte van het geïntegreerde onderzoek. De nota beschrijft welke alternatieven er mogelijk zijn en beschrijft de onderzoeksmethodiek. De nota werd geactualiseerd naar aanleiding van de publicatie van de Tussennota en de bijhorende consultatieronde.

In de onderzoeksfase van het project worden de voorgestelde (en eventueel bijkomende ingesproken) alternatieven uitgetekend en beoordeeld op strategisch niveau. Dit betekent dat in de onderzoeksfase de invulling van de terreinen nog niet op detailniveau wordt onderzocht. Volgende onderzoeken werden uitgevoerd:

- Strategisch Milieu-effectbeoordeling: De strategische milieu-effectbeoordeling van de onderzoeksfase vergelijkt alternatieven in functie van de verwachte milieu-impact. Dit impliceert onderzoek naar het effect op bodem, water, mobiliteit, geluid, luchtkwaliteit, klimaat, biodiversiteit, landschap, bouwkundig erfgoed, archeologie en de mens (zowel ruimtelijke als gezondheidsaspecten). Uiteraard maakt een passende beoordeling overeenkomstig de Europese richtlijnen en een toets aan de bepalingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), onderdeel van de MER uit.
- Veiligheidsstudie: In een Rapport externe veiligheid wordt rekening gehouden met veiligheidscriteria ten aanzien van mogelijke gevoelige zones (zoals woongebieden, de kerncentrale van Doel en Sevesobedrijven). Ook de veiligheid op de vaarweg werd bijkomend onderzocht.
- Strategische Maatschappelijke Kosten/Baten-Analyse (S-MKBA). S-MKBA is een integraal afwegingsinstrument waarmee alle huidige en toekomstige maatschappelijke voor- en nadelen van een project tegen elkaar worden afgewogen door ze in dezelfde eenheid, euro's, uit te drukken. Omdat het de voor- en nadelen van alle betrokkenen (overheid, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties) in beeld brengt, is de S-MKBA sectoroverschrijdend.
  - Nautisch onderzoek: Doel van de nautische deskstudie is om elke bouwsteen afzonderlijk te beoordelen op een aantal criteria die betrekking hebben op de nautische toegankelijkheid en vervolgens bij de combinatie van een aantal bouwstenen in een alternatief de globale nautische toegankelijkheid van de verschillende alternatieven te beoordelen. Naast deze deskstudie wordt ook de capaciteit van de vaarweg onderzocht. Er wordt nagegaan in hoeverre de capaciteit van de vaarweg de bijkomende scheepvaart van/naar de extra containerbehandelingscapaciteit kan opvangen.
  - Operationele toets: De operationele aspecten van de containerbehandelingscapaciteit werden in kaart gebracht. Voor de beoordeling van de alternatieven op vlak van operationele toets werd een workshop georganiseerd waarop de terminaloperatoren en rederijen de verschillende alternatieven beoordeelden op basis van de in de alternatievenonderzoeksnota opgenomen criteria. Deze beoordeling is tevens voorgelegd aan een onafhankelijk bureau voor een onpartijdige review.

3.3. Onderlinge afstemming van het te voeren onderzoek

Met de alternatievenonderzoeksnota wordt erover gewaakt dat onderzoeken gelijktijdig kunnen starten met dezelfde informatie en basisgegevens. De afstemming van de onderzoeken werd gerealiseerd door het programmateam en gevalideerd door de task force. De voortgang werd en wordt op verschillende ogenblik besproken tijdens overleg met de actoren. Volgende acties worden voorzien (en deels reeds uitgevoerd):

- Nieuwsbrieven (elektronisch), projectwebsite en regelmatig actorenoverleg
- Publieke bekendmaking van de (geactualiseerde) alternatievenonderzoeksnota;

- Workshops of expert meetings voor een hele reeks deelonderzoeken met het oog op onderlinge afstemming;
- Een bespreking van de ontwerprapporten met projectteam en task force;
- Presentaties ontwerprapporten aan actoren (tijdens actorenoverleggen) en aan pers;
- De synthesesnota die de conclusies van de onderzoeken bundelt, wordt ruim verspreid;
- Actorenoverleg 31 januari 2018 over de synthesesnota (met discussieronde);
- Actorenoverleg 25 oktober 2018 over de resultaten van het onderzoek naar het negende alternatief;
- Adviesronde over het voorontwerp voorkeursbesluit en, na vaststelling door de Vlaamse Regering, openbaar onderzoek met betrekking tot het ontwerp voorkeursbesluit.

3.4. Project-risicomanagement

Elk project wordt geconfronteerd met risico's die een impact kunnen hebben op het realiseren van de projectdoelstellingen. Om deze risico's binnen het complex project tijdig te detecteren en te beheersen, maakt een actief en effectief risicomanagement integraal deel uit van het ganse proces.

Actief en effectief risicomanagement vereist een direct en proactief inspelen op projectrisico's die kunnen optreden. Enerzijds door projectrisico's vroegtijdig te onderkennen, erop te anticiperen en deze beheersbaar te maken en te houden. Anderzijds door nieuwe mogelijkheden te creëren en kansen te benutten die de uitvoering van het proces kunnen bevoordelen.

Risicomanagement draagt rechtstreeks bij aan het beheersen van het proces doordat (1) risico's continu expliciet en daardoor bespreekbaar worden gemaakt, (2) proactief wordt opgetreden in plaats van reactief, (3) op een gestructureerde manier beheersmaatregelen worden geïdentificeerd, afgewogen en geïmplementeerd. Risicomanagement maakt een project echter niet risicoloos. Dit is in de meeste gevallen onmogelijk en ook niet noodzakelijk. Belangrijker is dat er op een gestructureerde en transparante manier wordt omgegaan met onzekerheden en de beheersing ervan.

Risicomanagement vormt mee de kern van projectmanagement en vereist maatwerk. Het is een cyclisch proces dat regelmatig zal worden doorlopen. Elke cyclus start met een risicoanalyse waarbij de projectrisico's worden geïdentificeerd en geëvalueerd naar grootte. Voor de (belangrijkste) projectrisico's worden beheersmaatregelen uitgewerkt en geïmplementeerd. Vervolgens wordt de effectiviteit van de beheersmaatregelen geëvalueerd en start het proces opnieuw.

Bij het uitvoeren van een risicoanalyse wordt in de eerste plaats gekeken naar mogelijke risico's die een impact hebben op de realisatie van het project binnen een aanvaardbare termijn en met een zo maximaal mogelijk draagvlak. Daarnaast wordt ook gekeken naar mogelijke risico's met een impact op het projectbudget en de kwaliteit van het projectresultaat. De geïdentificeerde risico's worden steeds geëvalueerd naar grootte van de waarschijnlijkheid op optreden en de grootte van de impact wanneer ze optreden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van onderstaande Risicomatrix.

Risicomatrix			Impact (Inschatting op basis van impact op termijn, draagvlak, budget en kwaliteit)				
			1	2	3	4	5
			Verwaarloosbaar	Gering	Redelijk	Ernstig	Kritiek
Waarschijnlijkheid	5	Kans op voorkomen tussen 75-99%	5	10	15	20	25
	4	Kans op voorkomen tussen 50-75%	4	8	12	16	20
	3	Kans op voorkomen tussen 25-50%	3	6	9	12	15
	2	Kans op voorkomen tussen 5-25%	2	4	6	8	10
	1	Kans op voorkomen tussen 1-5%	1	2	3	4	5

Afhankelijk van de grootte van het projectrisico krijgt het een kleur en dienen de nodige beheersmaatregelen uitgewerkt en geïmplementeerd te worden.:

- Rood risico: Onaanvaardbaar risico - beheersmaatregelen dienen uitgewerkt en geïmplementeerd te worden. De effectiviteit van de genomen beheersmaatregelen dient opgevolgd te worden.
- Oranje risico: Te beheersen risico - enkel aanvaardbaar indien negatieve kosten-baten van beheersmaatregel(en).
- Groen risico: Aanvaardbaar risico - geen verdere beheersing noodzakelijk.

Het identificeren en evalueren van de projectrisico's gebeurt door een representatieve groep van leden uit de task force en het programmteam. De risicomangementcyclus wordt doorheen het proces herhaald en dit minstens op het moment dat zich (interne en/of externe) veranderingen voordoen en steeds op het einde/bij de start van elke procesfase. Het beheersen van projectrisico's gebeurt door het programmteam. Hierover wordt gerapporteerd aan de task force. Het risicomangement is operationeel.

Hoofdstuk 4: Communicatie- en participatietraject

4.1. Stakeholdersanalyse

a. Krachtenveldanalyse

Een belangrijke stap bij de opmaak van het communicatieplan is de actorenanalyse. We brengen de actoren en hun houding ten opzichte van het project in kaart via een krachtenveldanalyse. De resultaten van deze analyse zijn mee bepalend voor het uittekenen van het informatie- en communicatieproces.

De krachtenveldanalyse identificeert de betrokken doelgroepen, geeft hun visie en belangen en geeft ook aan wat hun houding is ten opzichte van het project. We brengen de belangrijkste stakeholders in kaart en delen ze in op basis van enerzijds visie en belangen bij het project en anderzijds onderling vertrouwen. Afhankelijk van de plaats van de stakeholder in dit krachtenveld wordt hij in de communicatie op een andere manier benaderd (qua boodschap en communicatiedrager).

De krachtenveldanalyse wordt verder ingevuld via een schets van hun visie, belangen en houding. Dit gebeurt via verdere informatie- en overlegmomenten, via onlinemonitoring van berichtgeving in pers en sociale media. Een sterke betrokkenheid van stakeholders is essentieel binnen een complex project. De filosofie is dat de erkenning van stakeholders in hun rol, welk standpunt ze ook hebben, bijdraagt aan de kwaliteit van het proces.

Naar aanleiding van de bekendmaking van de Tussennota wordt deze krachtenveldanalyse geactualiseerd. De resultaten van deze analyse dienen mee het participatieproces te voeden. Uit eerste verkennende gesprekken met onder andere Actiegroep Doel 2020, de gemeente Beveren en het Havenbedrijf Antwerpen blijkt dat deze actoren zich blijvend willen inzetten om naar een gedragen voorkeursalternatief toe te werken. Dit overlegproces is echter verre van beëindigd en dient verder vervolledigd te worden door toevoeging van de reacties van andere stakeholders (bedrijven, landbouw, natuur, bewoning...).

b. Overzicht actoren

Gezien de brede focus van het project en de grootte van het onderzoeksgebied hebben heel wat instanties belang om bij het project betrokken te zijn. Hieronder geven we een overzicht van alle actoren, verder geven we aan welke groepen op welke manier betrokken worden.

Grensoverschrijdend	<ul style="list-style-type: none"> - Nederland: <ul style="list-style-type: none"> . Provinciebestuur Noord-Brabant . Provinciebestuur Zeeland . Gemeentebesturen Woensdrecht, Reimerswaal en Hulst (incl. EGTS Linieland Waas en Hulst) . Rijkswaterstaat . Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Federale administratie	<ul style="list-style-type: none"> - FANC - Infrabel
Vlaamse Overheid	<ul style="list-style-type: none"> - Kabinet van de Vlaamse minister van Onroerend Erfgoed - Kabinet van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken

	<ul style="list-style-type: none"> - Kabinet van de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw - Kabinet van de Vlaamse minister van Werk en Economie - Kabinet van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur - Vlaamse administraties <ul style="list-style-type: none"> . Agentschap Ondernemen . Agentschap voor Natuur en Bos . Agentschap Wegen en Verkeer . Agentschap Zorg en Gezondheid . Departement Landbouw en Visserij . Departement Omgeving . Departement Mobiliteit en Openbare Werken (afd. Beleid, afd. Maritieme Toegang, bemiddelaar Grootchalige infrastructuurprojecten) . Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust . Departement Financiën en Begroting, afdeling Vastgoedtransacties . De Lijn nv . Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) . Onroerend erfgoed . Toerisme Vlaanderen . Vlaamse Landmaatschappij . Vlaamse Milieumaatschappij . Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid . De Vlaamse Waterweg . Wonen-Vlaanderen . Gewestelijke havencommissaris
Provinciebesturen	<ul style="list-style-type: none"> - Deputatie en diensten Provinciebesturen Antwerpen en Oost-Vlaanderen
Kerkbesturen	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom Gent - Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk (Doel)
Lokale besturen en Intercommunales	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeenten: stad Antwerpen (en districten), Stabroek, Beveren, Zwijndrecht, Sint-Gillis-Waas - Havenbedrijf Antwerpen - Maatschappij Linkerscheldeoever - Interwaas - Polderbesturen: Polder Land van Waas, Polder Ettenhoven
Strategische adviesraden Vlaams, Provinciaal, gemeentelijk	<ul style="list-style-type: none"> - Saro en Vlaamse Mina-raad - Procoro's en provinciale Mina-raden - Gecoro's en gemeentelijke Mina-raden - SERV - MORA
Sectorale actoren op federaal niveau	<ul style="list-style-type: none"> - Elia - Fluxys Belgium - Electrabel / Engie
Sectorale actoren op regionaal niveau	<ul style="list-style-type: none"> - Landbouw <ul style="list-style-type: none"> . Boerenbond, Boerenbond Antwerpen, Boerenbond Oost-Vlaanderen . Algemeen Boerensyndicaat - Natuur en milieu <ul style="list-style-type: none"> . Bond Beter Leefmilieu . Natuurpunt Waasland . Natuurpunt Antwerpen Noord - Waterintercommunales <ul style="list-style-type: none"> . Waterintercommunales (Water-link, De Watergroep) - Economische actoren <ul style="list-style-type: none"> . Provinciale Ontwikkelingsmaatschappijen Antwerpen en Oost-Vlaanderen

	<ul style="list-style-type: none"> . RESOC Antwerpen, ERSV Oost-Vlaanderen . VOKA Antwerpen-Waasland, VOKA Alfaport, VOKA Grootindustrie . Vakbonden: ACV, ABVV, ACLVB . Participatie Maatschappij Vlaanderen (PMV) . BV Tunnel Liefkenshoek . BAM nv - Fietzersbond - Eandis en Eandis Antwerpen - Landelijk Vlaanderen
Burgerbewegingen	<ul style="list-style-type: none"> - Doel 2020 en Derde Generatie - Actiecomité RODS (Rapenburg, Ouden Doel en Saftingen) - Erfgoedgemeenschap Doel & Polder - Polderfront voor behoud Opstalpolder - Straten Generaal, Ademloos, Ringland - Red De Voorkempen - Nix NX - LENORA (Leefbare Noordrand)
Ruime bevolking	<ul style="list-style-type: none"> - Bewoners, eigenaars, gebruikers, recreanten,...
Academische wereld	<ul style="list-style-type: none"> - Doel Land (Faculteit Architectuur K.U.Leuven, Campus Sint-Lucas Brussel-Gent)
Individuele bedrijven	<ul style="list-style-type: none"> - Terminaloperatoren in de Antwerpse haven (MPET, PSA, DPWorld...) - Containerbedrijven - Bedrijven die mogelijk geïmpacteerd worden (vermeld of geïmpacteerd in de alternatievenonderzoeksnota)
Beheercommissies Natuur	<ul style="list-style-type: none"> - Linkerscheldeoever - Rechterscheldeoever

4.2. Voorstel van projectstructuur

Voor de onderzoeksfase van dit complex project wordt een driedelige projectstructuur opgezet.

a. Task force als stuurgroep

Het voorbereiden en ondersteunen van het verdere politieke besluitvormingsproces is de voornaamste opdracht van dit gremium. Het faciliteren van de politieke besluitvorming heeft juridische zowel als strategische facetten.

Een eerste groep van mogelijke taken zijn van strategische aard:

- anticiperen op verschillende mogelijke standpuntbepalingen;
- inschatten van mogelijke weerstand;
- rekening houden met de Europese beleidscontext;
- inschatten van economische realiteiten;
- in het oog houden van de lange termijn van het hele project
- bewaken van de timing, doelstellingen en contouren van het project;
- rapporteren naar politiek/voorstellen van beslissingen voorleggen.

Bepaalde taken zijn van juridische aard:

- inzicht verkrijgen in de toepasselijke wetgeving en procedures;
- in lijn brengen van het project met de juridische context.

Een laatste groep van onderwerpen is zowel van juridische als strategische aard:

- nagaan hoe het beoogde tempo van uitvoering kan gevolgd worden binnen de wettelijk opgelegde procedurestappen;
- vorm geven aan de verhouding tussen het complex project en de bestaande ruimtelijke uitvoeringsplannen voor het gebied.

Belangrijk is dat de task force over haar bevindingen communiceert met de verschillende belanghebbenden, zodat deze hun inzicht verruimen in het project. De task force moet dus vooral bouwstenen aanleveren voor de totstandkoming van de politieke besluitvorming over het voorkeursbesluit.

Krachtens de startbeslissing van de Vlaamse Regering van 15 juli 2016 wordt het afdelingshoofd van de afdeling Maritieme Toegang, ir. Freddy Aerts, aangesteld als voorzitter van de task force. De procesverantwoordelijke wordt aangeduid binnen de afdeling Beleid van het Departement MOW, namelijk: dr. Reginald Loyen.

De task force bestaat uit een ambtelijk deel dat apart beraadslaagt, en een separaat politiek deel. Het politieke deel van de task force bestaat uit betrokken kabinetten, burgemeester, voorzitters van het havenbestuur en de Maatschappij LSO. Zij worden door de voorzitter van de task force regelmatig geïnformeerd over stand van zaken van het project.

Cruciaal is dat de inhoudelijke deelaspecten, die het onderwerp zullen uitmaken van de werkzaamheden van de task force, afdoende dienen ingevuld te worden door de verschillende leden van de task force. In de eerste plaats vertoont het dossier een technisch karakter. Het gaat daarbij om problematieken zoals de nautische toegankelijkheid tot de Vlaamse havens, de ruimtelijke ordening... Ten tweede vraagt het project ook om economische expertise. Kennis over de noodzakelijke achterlandverbindingen, de maritieme containersector en dergelijke meer is vereist. De technische en economische expertise situeert zich bij het Departement MOW. Bovendien is het aangewezen vanuit het departement Omgeving ook brede expertise in te brengen. Daarnaast is het uiteraard van belang dat in deze task force/stuurgroep ook de haven zelf hun expertise en kennis kunnen inbrengen (door een vertegenwoordiger van Havenbedrijf Antwerpen en van de Maatschappij LSO). De Gewestelijke havencommissaris wordt als waarnemer aan de task force toegevoegd.

Andere overheden worden betrokken in het Actorenoverleg (zie verder) en via het Procesteam OHA en/of actief betrokken in de inhoudelijke projectwerking.

b. Programmteam

Met het oog op de dagdagelijkse projectwerking wordt een programmteam opgericht. Dit is ook voorzien in het decreet complexe projecten (waar sprake is van een “multidisciplinair projectteam”). De procesverantwoordelijke zit het programmteam voor.

Het programmteam krijgt een mandaat van de task force. Het ontwikkelt een plan van aanpak dat door de task force wordt vastgesteld. Na de vaststelling van dit plan zorgt het programmteam voor

de realisatie van de (deel)producten. Het programmteam rapporteert over (deel)resultaten aan de task force. Het leeuwendeel van het inhoudelijke werk wordt uitbesteed aan private marktpartijen. Daarbij wordt een inkoopstrategie gevolgd, waarbij maximaal gebruik wordt gemaakt van (bestaande) raamcontracten bij de betrokken overheden. Het programmteam heeft dus als taken de aansturing en opvolging van de studies, het leveren van inhoudelijke bijdragen, de projectcontrole en dergelijke meer. Naargelang de noden kunnen andere experts worden toegevoegd.

Het is als volgt samengesteld (alfabetisch):

Jan	Baelus	Bureau Omgeving	Projectsecretaris
Gert	Baert	Haven Antwerpen	Technisch manager
Chris	Coeck	Haven Antwerpen	Coördinator Mobiliteit
Koen	Couderé	Kenter	MER Coördinator
Ine	Dhondt	Departement Omgeving	Coördinator Omgeving
Isabel	Franck	Departement MOW	Juridisch coördinator
Maarten	Goris	Departement MOW	Omgevingsmanager
Tim	Gregoir	Departement MOW	Projectverantwoordelijke MOW
Piet	Hemelaer	Departement MOW	Contractmanager
Reginald	Loyen	Departement MOW	Programmadirecteur
Mark	Meersman	Departement MOW	Manager projectbeheersing
David	Stevens	Team Complexe projecten (Vlaamse overheid)	Adviseur Complexe projecten
Liesbeth	Van Driessche	Maatschappij LSO	Projectverantwoordelijke MLSO
Manu	Vandamme	Haven Antwerpen	Projectverantwoordelijke HA Plaatsvervangend programmadirecteur

c. Actorenoverleg

Met het oog op het participatief traject wordt een breed actorenoverleg uitgebouwd. De oprichting van een actorenoverleg ligt in het verlengde van de participatieve aanpak die voortvloeit uit het decreet complexe projecten. Het actorenoverleg dient voornamelijk als klankbord voor task force en programmteam. Andere ad hoc bijeenkomsten zullen stelselmatig worden gepland met als doel het overleg tussen overheden en belangengroepen te faciliteren en te vereenvoudigen.

Het actorenoverleg komt samen onder voorzitterschap van de voorzitter van de task force. Hieronder is weergegeven welke actoren relevant zijn voor dit actorenoverleg. Naargelang de noden kan de voorzitter ad hoc experts uitnodigen. Ook de leden van het programmteam maken deel uit van het actorenoverleg. De projectsecretaris zorgt voor uitnodigingen en verslaggeving.

Alle eerder geïdentificeerde actoren (zie b. Overzicht actoren) maken deel uit van het actorenoverleg.

4.3. Voorstel van communicatie en participatieaanpak

Bij de actorenanalyse en de processtructuur gaan we uit van een grote groep mogelijk betrokken actoren. In de loop van het proces zal dit verfijnd worden, enerzijds door een inkrimping van het onderzoeksgebied (na selectie van het voorkeursalternatief in het voorkeursbesluit), anderzijds op basis van de gewenste betrokkenheid van de actoren zelf. Er zal een onderscheid gemaakt worden tussen wie actief betrokken moet worden en wie enkel informatie wenst. Bij de groep die actief betrokken wordt, zal de krachtenveldanalyse mee aansturen hoe en wanneer dat best gebeurt.

Hieronder geven we de grote lijnen voor de informatieverstopping en het participatietraject.

a. Informeren

Wanneer: op sleutelmomenten in het proces

Wie: varieert van gerichte informatie naar actoren tot ruime bevolking en geïnteresseerden

Kanalen:

- Website www.extracontainercapaciteitantwerpen.be
- Website Havenbedrijf Antwerpen
- Website MLSO
- Informatiemomenten
- Informatievergaderingen
- Persberichten
- Berichten in kanalen lokale besturen en actoren

b. Participeren

Uitgangspunt bij een complex project is dat er, buiten de formele participatiemomenten, in een zeer vroeg stadium, voor de oplevering van afgewerkte rapporten, met de betrokken actoren overlegd wordt.

- Informele participatie
  - Wanneer:
    - Continu doorheen het proces
  - Wie:
    - Actorenoverleg (zie projectstructuur)
    - Ruime bevolking via informatiemomenten
- Formele participatie
  - Adviesverlening
    - Wanneer:
      - Alternatievenonderzoeksnota
      - Tussennota
      - Voorontwerp voorkeursbesluit
      - Projectonderzoeksnota
      - Voorontwerp projectbesluit

- Wie:
  - Vlaamse administraties (gecoördineerd advies per beleidsdomein)
  - Strategische adviesraden op Vlaams niveau
  - Lokale overheden
- Openbaar onderzoek / raadpleging
  - Wanneer:
    - Alternatievenonderzoeksnota
    - Tussennota
    - Ontwerp voorkeursbesluit
    - Projectonderzoeksnota
    - Ontwerp projectbesluit
  - Wie: elke geïnteresseerde

4.4. Communicatie en participatieaanpak per fase

a. Verkenningsfase

Participatie

- Ad hoc overleg met betrekking tot opstart van een complex project (29 april 2016)
- Overleg met de betrokken gemeenten en stad met betrekking tot de startbeslissing (20 mei 2016)
- Overleg binnen het procesteam OHA met betrekking tot de startbeslissing (7 juni 2016)
- Overleg met het Centraal Netwerk OHA (overheden en sectororganisaties) over de projectdoelstelling binnen het ontwikkelingsproces havengebied Antwerpen en interactieve workshop over opportuniteiten en risico's bij extra containerbehandelingscapaciteit (16 juni 2016)
- Toelichting voor actiegroepen over doelstelling en procedurestappen complex project (16 juni 2016)
- Adviesverlening: geen formele adviesvraag
- Formele participatie: geen

Informatie

- www.complexeprojecten.be : de pagina's voor het project werden geactiveerd zodra de startbeslissing genomen is.
  - Inleiding project
  - Startbeslissing
  - Procesnota
  - Verwijzing naar projectsite
- www.extracontainercapaciteitantwerpen.be
  - startbeslissing en procesnota
  - stand van zaken
  - documenten: afgeronde studierapporten
  - resultaten participatie: PowerPointpresentaties en verslagen
  - FAQ
  - Contact
  - Nieuwsbrief

- Mailing aan Vlaamse administraties, provincie- en gemeentebesturen en regionale actoren met
  - . mededeling dat startbeslissing genomen is
  - . verwijzing naar www.complexeprojecten.be en www.extracontainercapaciteitantwerpen.be

Pers

- Persbericht naar aanleiding van startbeslissing verstuurd door de minister op 18 juli 2016.

b. Onderzoeksfase

Participatie

- Overleg met betrokken federale en Vlaamse administraties tijdens Procesteam OHA 22 september 2016
- Gespreksavond economische noodzaak van het project (6 oktober 2016 Kallo) met het Actorenoverleg
- Workshops voor het bepalen van de alternatieven voor het project (12 oktober en 13 oktober 2016 in Kallo)
- Adviesverlening alternatievenonderzoeksnota
  - . Terugkoppeling: overwegingsdocument
- Formele participatie: raadpleging alternatievenonderzoeksnota (30d)
  - . Actorenoverleg en informatiemoment 14 december 2016
    - . Inhoud: uitleg over alternatievenonderzoeksnota
    - . Resultaten worden verwerkt in overwegingsdocument
  - . Terugkoppeling tijdens Actorenoverleg 18 april 2017
- Workshop operationaliteit 21 april 2017 (CEPA gebouw Antwerpen)
- High level workshop over de rol van Zeebrugge in het geïntegreerd onderzoek van het CP ECA 9 juni 2017 (Brussel)
- Actorenoverleggen met betrekking tot eerste resultaten geïntegreerd onderzoek (presentaties en verslagen op projectwebsite):
  - . 6 juli 2017 (Sluisgebouw Kallo)
  - . 11 oktober 2017 (Elzenveld)
  - . 29 november 2017 (Sluisgebouw Kallo)
  - . 6 december 2017 (Elzenveld)
- Actorenoverleg met discussie over ontwerprapporten en synthesesnota geïntegreerd onderzoek: 31 januari 2018 (Elzenveld)
- Actorenoverleg over alternatief 9 (28 februari 2018)
- Technische workshop mobiliteit (14 juni 2018)
- Workshop sediment en ecologie (21 juni 2018)
- Publieksraadpleging en Adviesverlening Tussennota
  - . Actorenoverleg over de Tussennota (Kallo, 9 juli 2018)
  - . Terugkoppeling: overwegingsdocument
  - . Herwerking Alternatievenonderzoeksnota
- Actorenoverleg over onderzoek naar alternatief 9 (Kallo, 25 oktober 2018)
- Infosessie natuurcompensatie (Kallo, 4 december 2018)
- Adviesverlening voorontwerp voorkeursbesluit
  - . Terugkoppeling: antwoordnota

- Formele participatie: openbaar onderzoek ontwerp voorkeursbesluit (60d)
  - . Informatiemoment
    - . Inhoud: aanvullingen geven bij gevoerde onderzoek
    - . Terugkoppeling: overwegingsdocument op projectsite

Informatie

- www.extracontainercapaciteitantwerpen.be
- www.complexeprojecten.be actualiseren
- Websites HA en MLSO
- Projectsite aanvullen:
  - . Documenten: alternatievenonderzoeksnota, ontwerprapporten, synthesesnota en (voorontwerp) voorkeursbesluit
  - . Participatiemomenten aankondigen
  - . Resultaten formele participatie: antwoordnota
  - . FAQ: aangevulde lijst met vragen en antwoorden
- Lokale besturen en actoren: korte infoberichten via hun kanalen met link naar projectsite, zeker naar aanleiding van
  - . overleg en infomoment alternatievenonderzoeksnota
  - . overwegingsdocument alternatievenonderzoeksnota
  - . openbaar onderzoek ontwerp voorkeursbesluit
  - . overwegingsdocument voorkeursbesluit
  - . voorkeursbesluit
- Publicatie in kranten en media: raadpleging alternatievenonderzoeksnota (advertenties Gazet van Antwerpen) en openbaar onderzoek ontwerp voorkeursbesluit

Pers

- Persbericht + ontmoeting bij overleg en infomoment alternatievenonderzoeksnota
- Leermoment pers naar aanleiding van vrijgave ontwerprapporten geïntegreerd onderzoek
- Persbericht naar aanleiding van openbaar onderzoek ontwerp voorkeursbesluit
- Persbericht naar aanleiding van voorkeursbesluit

Bij de actualisaties van de procesnota zullen ook de andere fases uitgewerkt worden.

4.5 Vooropgestelde timing

Onderstaande tabel bevat de timing op korte termijn en, daarnaast, de belangrijkste processtappen zoals voorzien in de regelgeving. Deze timing is indicatief en zal naar gelang de evoluties aangepast en verder ingevuld worden.

4.5.1. Voorkeursbesluit

Openbaar onderzoek	
Openbaar onderzoek	juni-augustus 2019
Overmaken inspraakreacties	
Antwoordennota	augustus 2019
Aanpassing ontwerprapporten en voorkeursbesluit	augustus 2019
Goedkeuring MER	september 2019
Finale besluitvorming	
Opmaak voorkeursbesluit	september-oktober 2019
Principiële goedkeuring VR	november 2019
Advies Raad van State	november 2019
Definitieve goedkeuring Voorkeursbesluit	december 2019
Publicatie voorkeursbesluit en inwerkingtreden	januari 2019

4.5.2. Uitwerkingsfase

Projectonderzoeksnota	
Opmaak projectonderzoeksnota (PON)	Augustus-december 2019
Raadpleging PON bij publiek	Januari 2020
Formele advisering adviesinstanties	Januari 2020
Verwerken adviezen op PON via overwegingsdocument	Februari-maart 2020
Beslissing dienst MER over reikwijdte op te maken onderzoek	Maart 2020
Aanpassing PON	Maart 2020
Geïntegreerd projectonderzoek	
Geïntegreerd onderzoek (incl. informele overlegondes)	Maart 2020-maart 2021
Opmaak synthesesnota en voorontwerp projectbesluit	Mei 2021
Adviesverlening voorontwerp projectbesluit	Juni 2021
Verwerken adviezen en opmaken ontwerp projectbesluit	Juli 2021
Projectbesluit	
Vaststellen Ontwerp projectbesluit door VR	Augustus 2021
Openbaar onderzoek over het projectbesluit	September-oktober 2021
Goedkeuring milieubeoordeling door dienst MER	September-oktober 2021
Opstellen antwoordennota	November 2021
Opmaak Projectbesluit	December 2021
Vaststellen Projectbesluit door VR	Januari 2022
Publicatie projectbesluit en inwerkingtreden	Februari 2022

Hoofdstuk 5: Financiële afspraken

5.1. Raming van de middelen met betrekking tot het proces

Voor de onderzoeksfase worden een reeks proceskosten gemaakt. In eerste instantie betreft het onderzoekskosten voor het vergelijken van de alternatieven en het maken van een financiële inschatting van de kostprijs voor de realisatie van elk alternatief. De onderzoekskosten worden gefinancierd door de Vlaamse overheid op de bestaande budgetten.

Voor de uitwerkingsfase zal een specifieke overheidsopdracht worden uitgeschreven voor het MER-gerelateerde onderzoek. Dit onderzoek zal gefinancierd worden door drie overheden (met name het departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Havenbedrijf Antwerpen en de Maatschappij Linkerscheldeoever). Wat het overige onderzoek tijdens de uitwerkingsfase betreft, wordt beroep gedaan op bestaande raamcontracten bij de eerder genoemde drie overheden.

5.2. Raming van de middelen met betrekking tot de uitvoering (een globale inschatting)

Het noodzakelijke budget voor de uitvoering hangt nauw samen met de oplossing die gekozen zal worden in het voorkeursbesluit. Tijdens de onderzoeksfase wordt het benodigde budget voor alle te onderzoeken alternatieven geraamd. Realisatiekost vormt een essentieel onderdeel van het onderzoek. Dit moet toelaten om een gefundeerde keuze te maken voor het meest wenselijke en haalbare alternatief. Naast realisatiekosten wordt ook rekening gehouden met mogelijke onderhouds- en beheerskosten.

De onderzoeksfase wordt afgesloten met een definitieve keuze met betrekking tot het voorkeursalternatief. In de uitwerkingsfase wordt verder in detail onderzocht hoe de realisatie zal gefinancierd worden.

5.3. Onderzoek naar financieringsmogelijkheden

Op aangeven van de Vlaamse minister, bevoegd voor het mobiliteitsbeleid, de openbare werken en vervoer, in samenwerking met het Havenbedrijf Antwerpen kan tijdens de uitwerkingsfase gestart worden met een studie naar de financieringsmogelijkheden van het voorkeursalternatief.